

HEINRICH HEINENING ASARLARIDA SATIRANING O'RNI

Akbarov Aziz

FarDU, chet tili fakulteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada nemis shoiri Heinrich Heiningning hayot va ijod yo'lidagi iztirobli onlari va uning ijodi uchun o'sha davrning siyosiy va ijtimoiy hayoti qanchalik ta'sir etganligi haqida so'z yuritamiz. Jamiyatda sodir bo'layotgan o'zgarishlar albatta, shoirni befarq qoldirmaydi, hatto o'z yurtini tark etishga majbur bo'ladi. Uning ichki kechinmalari, tabiiyki, asarlarida o'z aksini topgan.

Kalit so'zlar: ijtimoiy-siyosiy qarashlar, ijtimoiy tizim, millatchilik, satirik iste'dod, inqilobiy she'r, kinoya, intonatsiya, badiiy kuch, ta'sirchanlik.

Nemis shoiri Heinrix Heine 1797-yil dekabrda Dyusseldorfda kambag'al savdogar Samson Hayne oilasida tug'ilgan.

Shoirning bolaligi Dyusseldorfda o'tgan. Bu davrda Napoleonning fransuz armiyasi Reyn orolini egallab oldi. Fransuzlar qoloq feodal-dvoryan Germaniyaga yangi burjua tartiblarini olib keldilar, mamlakatning sanoat va savdo rivojlanishiga yo'l ochdilar.

Haynrix Haynening ota-onasi o'g'lining harbiy martabaga ega bo'lishini orzu qilishdi, lekin tez orada Germaniyada feodal-olijanob turmush tarziga qaytish boshlandi va bo'lajak shoir ota-onasining majburiyatiga binoan tijorat faoliyatiga tayyorlana boshladi. Hayne dastlab katolik litseyida o'qigan, keyin savdo maktabiga o'qishga kirdi. Bo'lajak shoirning savdo ishlariga ishtyoqi yo'q edi. Haynrich Haynening otasi uni Frankfurt-Maynga olib ketdi. U yerda Hayne dastlab bankirda tahsil oldi, keyin yirik mustamlakachi savdogarning do'konida ishlay boshladi. Bu sohada shoir hech qanday qobiliyat ko'rsata olmadi.

Hayne she'r yozishni erta boshladi va she'riyat uni zerikarli ofis kitoblaridan ko'ra ko'proq hayratga soldi. Shoir bolaligidanoq xalq ertak va qo'shiqlariga, qadimiy va yangi she'riyatga, qadimiy afsonalarga mehr qo'ydi.

Haynening ilk asarlarida uning tabiatiga bo'lgan samimiy muhabbatiga qaramay, uning ijtimoiy-siyosiy qarashlari ta'sirini ko'rish mumkin. Germaniya qismlarga bo'lingan, o'rta asrlarda feodalizm hukm surgan qishloq xo'jaligi mamlakati edi. Xalq ko'p shahzodalarning bo'yinturug'i ostida bo'g'ilib qoldi.

Hayne o'zining boy iste'dodli tabiatining barcha sezgirligi va chuqurligi bilan zamonaviy ijtimoiy tizimning illatlarini his qildi.

Yengil hazil va tabiiy quvnoqlikka qaramay, voqelikdan norozilik shoirning dastlabki asarlarida iz qoldirdi. Bu tuyg'u 1816-yilda Gamburgga boy bankir amakisi Solomon Haynedan hunar o'rganish uchun kelgan shoirning shaxsiy muvaffaqiyatsizliklarida ta'kidlangan.

O'zini shoir sifatida anglagan Hayne Gamburgning prozaik hayotiga nafrat bilan qaradi. Shoir amakivachchasi Amaliyani sevib qoldi, lekin qiz faqat kambag'al qarindoshini ko'rgan Haynening sevgisini rad etdi. Keyinchalik javobsiz sevgi mavzusi shoir lirikasining kalitlaridan biriga aylandi. Shaxsiy dramadan u umumlashtiruvchi xulosalar chiqardi. Aynan o'sha paytda Hayne she'rlari ijtimoiy ma'noga ega bo'ldi. Ularda shoir olijanob-burjua dunyosida yuksak tuyg'ularga, chin muhabbat va do'stlikka, adolat va haqiqatga o'rin yo'qligini ko'rsatadi.

Talabalik yillari, Germaniya, Italiyadagi sayohatlar shoirni hayotiy tajriba bilan boyitdi.

Hayne ijtimoiy hayotning turli tomonlarini ko'rdi. Shoir "Sayohat rasmlari" asarida Germaniyadagi ijtimoiy tuzumning xira qirralarini ko'rsatdi.

1830-yilda Fransiyada inqilob bo'ldi. Hayne o'zining yangiliklarini "gazeta qog'oziga o'ralgan quyosh nurlari" deb atadi. Uning Germaniyada qolish chidab bo'lmas tuyuldi va 1831-yilning bahorida Hayne Parijga jo'nab ketdi. Shoir umrining oxirigacha Fransiyada yashadi. Ana shu davrda H.Haynening yorqin satirik iste'dodi nihoyat shakllandi. Shoir o'z vatanidan tashqarida bo'lsa ham, uning qayg'u va qayg'ulari bilan yashadi, uning siyosiy va milliy ozodligini, birlashgan Germaniyani ko'rishni orzu qildi.

Bu vaqtga kelib, kelajakdagi Prussiya davlatining konturlari aniq belgilab olindi. Hayne Yevropa va nemis madaniyati uchun xavfni tor millatchilikda va ilg'or prussizmga nisbatan nafratda ko'rdi. Shoir o'z maqolalarida, she'rlarida, maktublarida prussizmga hujum qiladi. Prussiya hukumati Hayneda xavfli dushmani ko'rdi, uning hiyla-nayranglari va yaxshi maqsadli aforizmlari joyida zarba berdi. 1835-yildan boshlab Hayne asarlari Germaniyada taqiqlandi.

Hayne Fransiyada hurmatga sazovor bo'lgan yagona partiya Kommunistik partiyadir, deb hisoblardi.

1843 yilda shoir qisqa muddat Germaniyaga boradi va u yerda K. Marks bilan tanishadi va do'stlashadi. Uning ta'siri ostida Haynening satirik iste'dodi nihoyat kamol topdi. K.Marks ta'sirida shoir o'zining mashhur "Sileziya to'quvchilari" she'rini yaratdi. Bu she'rida u jahon she'riyatida ilk bor mehnatkashlar sinfini tasvirlagan. Marks Hayne ijodiga chuqur e'tibor bilan qaragan va uning inqilobiy she'rlariga alohida ahamiyat bergan, ularni siyosiy maqolalarida tez-tez keltirgan.

H.Haynening reaksiyon kapitalistlar, ruhoniylar, knyazlar, feodal monarxiya haqidagi o'tkir kinoyasi K.Marks va uning safdoshlari ta'sirida yozilgan. U K.Marks va uning safdoshlarini "inqilob tabiblari" deb atagan va ularga katta hurmat bilan munosabatda bo'lgan.

"Germaniya. Qish ertagi" she'rining yaratilishi shoirning K.Marks bilan do'stligi davrini nazarda tutadi. Bu she'r Haynening eng buyuk asari bo'lib, unda shoir o'zining barcha turli she'riy vositalarini birlashtirgan. Hayne bu yerda g'ayrioddiy jasorat va erkinlik bilan hikoyaning past va baland tekisliklarini aralastirib yuboradi, bir intonatsiyadan to'g'ridan-to'g'ri teskarisiga o'tadi, romantiklarning ayanchli, ko'tarinki ohangiga parodiya qiladi, xuddi shu mavzuni satira va kinoya ko'zgidagi darhol ko'rsatadi.

She'r rang-barang bo'lishiga qaramay, ichki birlikka ega. Uslublar aralashmasi "Germaniya" ni jahon she'riyatining eng o'ziga xos va o'ziga xos asarlaridan biriga aylantiradi. Haynening boshqa hech bir asari reaksiyon Germaniyaning jirkanch qiyofasini bunchalik badiiy kuch va ta'sirchanlik bilan ko'rsata olmagan va shu bilan birga o'z vataniga muhabbatni samimiylik va iliqlik bilan ifodalay olmagan. Asar shoirning xalqni ozod, baxtli ko'rishga bo'lgan ehtirosli istagi bilan sug'orilgan. Ammo Hayne yaxshi tushunadiki, baxt va erkinlik o'z-o'zidan kelmaydi, ular uchun kurashish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Aziz, A., & Shavkat, A. (2022). Symbol of the Paris of Inspiration. International Journal of Formal Education, 1(11), 17-20.
2. Aziz, A., & Shavkat, A. (2022). Aristocrats Sympathetic to Heine. International Journal of Formal Education, 1(10), 40-43.
3. Abdullaeva, D., & Akbarov, A. (2022). A LOOK AT THE SKY OR AN INTERPRETATION OF THE IMAGE OF THE MOON IN HAYNE'S LYRICS. Thematics Journal of Education, 7(1).
4. Nuraliyeva, S. (2023). USE OF WORDS IN OYBEK 'S SKILL OF ARTISTS. International Bulletin of Applied Science and Technology, 3(5), 18-22.
5. Shoxistaxon, N. (2023). ZAMONAVIY DUNYODA CHET TILLARINI BILISHNING DOLZARBLIGI. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(6), 187-191.
6. Shoxistaxon, N. (2023). KICHIK YOSHDAGI BOLALARGA CHET TILINI O'RGATISH. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(6), 182-186.

7. Shoxistaxon, N. (2023). OYBEK IJODI—YOSHLAR UCHUN MAHORAT MAKTABI. *Gospodarka i Innowacje.*, 36, 248-250.
8. Habibiloyevna, M. D. (2021). The Semantic Analysis of Slang in The Movie “School”. *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, 3, 83-85.
9. Madazizova, D. X. (2021). Some Linguistic Peculiarities Of Slang. *Scientific progress*, 2(7), 1277-1278.
10. Xabibiloyevna, D. M. (2022). VARIOUS SCIENTIFIC APPROACHES TO ‘SLANG’. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 10, 303-305.
11. Madazizova, D. H. (2016). Качества, необходимые успешному преподавателю иностранного языка. *Ученый XXI века*, (5-1 (18)), 28-29.
12. Xabibiloyevna, D. M. (2023). Discourse and Discourse Analyses in Linguistics. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 2(6), 31-36.
13. Xabibiloyevna, M. D., & Sirojiddin o'gli, A. M. R. (2023). CLASSIFICATION OF DISCOURSE ACCORDING TO DISCIPLINE. *XXI ASRDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR, FAN VA TA'LIM TARAQQIYOTIDAGI DOLZARB MUAMMOLAR*, 1(5), 156-161.
14. Xabibiloyevna, D. M. (2023). FORMS OF DISCOURSE IN LINGUISTICS. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 3(6), 174-178.
15. Xabibiloyevna, D. M. (2023). THE ROLE OF CONCEPT IN LINGUISTIC DISCOURSE. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 3(6), 73-78.
16. Абдилоев, Ш. О. (2023). ЎЗБЕК, РУС, ТОЖИК ВА НЕМИС ТИЛЛАРИДАГИ ЗООНИМ ФРАЗЕОЛОГИК БИРЛИКЛАРНИНГ ЎХШАШ ВА ФАРҚЛИ ХУСУСИЯТЛАРИ. *IQRO JURNALI*, 3(1), 156-159.
17. Абдилоев, Ш. О. (2023). ФРАЗЕОЛОГИК БИРЛИКЛАР—ХАЛҚ ҲАЁТИНИНГ ИНЪИКОСИ. *PEDAGOGIK ISLOHOTLAR VA ULARNING YECHIMLARI*, 1(2), 157-159.
18. Абдилоев, Ш. О. (2023). АЙРИМ УЙ ҲАЙВОНЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ БЎЛГАН ФРАЗЕОЛОГИК БИРЛИКЛАРНИНГ ТУРЛИ ХАЛҚЛАРДА МАЪНО ИФОДАЛАНИШИ. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 3(5), 122-128.
19. Oхонjonovich, A. S. (2023). Peculiarities of Semantics of Phraseological Units with Zoonyms. *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, 17, 98-102.

20. Oxonjonovich, A. S. (2022). GERMAN PHRASEOLOGICAL UNITS WITH A ZOONYM COMPONENT. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(11), 239-244.

